

РОЗДІЛ 10 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК [341.171:314.15]:061.1ЄС:(477)“364”

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-6/89>

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

THE MIGRATION POLICY OF THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF MARITAL STATE IN UKRAINE

Асірян С.Р., к.ю.н.,

асистентка кафедри права Європейського Союзу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Полосенко Д.О., студентка III курсу факультету адвокатури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Міграційна політика Європейського Союзу (далі – ЄС) у сучасному світі постає як динамічне та багатогранне явище, що викликає жваві дискусії та пильне дослідження в наукових колах. Це зумовлено самоідентифікацією ЄС як демократичного утворення з ліберальними цінностями, яке гарантує та захищає право на свободу пересування для всіх людей. Свобода пересування, будучи основоположним принципом демократії, лежить в основі міграційного менеджменту ЄС, який спрямований на втілення цієї фундаментальної цінності.

Наукова новизна даної статті полягає у комплексному дослідженні еволюції міграційної політики Європейського Союзу. Також було висвітлено питання міграції українців до ЄС внаслідок війни в Україні та правові аспекти надання тимчасового захисту, доступ до освіти, роботи, медичного обслуговування, зокрема у контексті дослідження була висвітлена нормативна база надання тимчасового захисту та забезпечення українських біженців основоположними правами в Італійській Республіці.

Для комплексного дослідження даної проблематики були проаналізовані ключові нормативно-правові акти Європейського Союзу у сфері міграції, а саме: Директива 2004/38/ЄС про право громадян третіх країн на в'їзд до ЄС з сім'єю, Директива Ради ЄС 2005/85/ЄС від 01 грудня 2005 року, яка вперше на правовому рівні визначила поняття «безпечної третьої країни» та Директива про тимчасовий захист від 20 липня 2001 р. № 2001/55/ЄС. Окрім цього, до кола дослідження залучалися інші міжнародні правові акти, зокрема нормативна база Італійської Республіки, що стосуються даної тематики, наукові розробки та інформаційні онлайн-ресурси.

Автори статті зробили наступні висновки: 1. Міграція є одним із найважливіших та найскладніших питань, з якими стикається Європейський Союз; 2. Вторгнення РФ в Україну: ЄС активував Директиву про тимчасовий захист, надаючи українцям право на проживання, роботу, освіту та медичне обслуговування; 3. Існує потреба у більш ефективній та злагодженій міграційній політиці на рівні ЄС.

Ключові слова: Європейський союз, Україна, міграція, тимчасовий захист, правовий режим біженця, міграційна криза.

The migration policy of the European Union (hereinafter – the EU) in the modern world appears as a dynamic and multifaceted phenomenon that causes lively discussions and close research in scientific circles. This is due to the EU's self-identification as a democratic entity with liberal values that guarantees and protects the right to freedom of movement for all people. Freedom of movement, being a fundamental principle of democracy, underlies EU migration management, which aims to embody this fundamental value.

The scientific novelty of this article lies in the comprehensive study of the evolution of the migration policy of the European Union. The issue of the migration of Ukrainians to the EU due to the war in Ukraine and the legal aspects of providing temporary protection, access to education, work, and medical care were also covered. In particular, in the context of the study, the regulatory framework for providing temporary protection and providing Ukrainian refugees with fundamental rights in the Republic of Italy was covered.

For a comprehensive study of this issue, the key normative legal acts of the European Union in the field of migration were analyzed, namely: Directive 2004/38/EC on the right of third-country nationals to family reunification, EU Council Directive 2005/85/EC from December 1, 2005, which for the first time legally defined the concept of «safe third country» and the Directive on temporary protection of July 20, 2001 No. 2001/55/EC. In addition, other international legal acts were involved in the scope of the research, in particular, the regulatory framework of the Italian Republic related to this topic, scientific developments and online information resources.

The authors of the article made the following conclusions: 1. Migration is one of the most important and complex issues facing the European Union; 2. The invasion of the Russian Federation into Ukraine: the EU activated the Directive on temporary protection, giving Ukrainians the right to residence, work, education and medical care; 3. There is a need for a more effective and coordinated migration policy at the EU level.

Key words: European Union, Ukraine, migration, temporary protection, refugee legal regime, migration crisis.

У сучасному світі міграційна політика Європейського Союзу виступає як об'єкт пильного дослідження та жвавих дискусій в наукових колах. Адже це зумовлено самопозиціонуванням ЄС як демократичного утворення з ліберальними цінностями, яке чітко гарантує та захищає право на свободу пересування для кожної особи. Оскільки свобода пересування є основоположним принципом демократичного суспільства, міграційний менеджмент ЄС зосереджується на забезпеченні та реалізації цієї фундаментальної цінності.

Одним із найважливіших етапів у еволюції нормативно-правового регулювання міграційних процесів в Європейському Союзі стало підписання Маастрихтського договору у 1992 році. Цей документ заклад фундамент для формування спільного простору, у якому гро-

мадяни будь-якої держави-члена автоматично отримують статус громадян ЄС, що, у свою чергу, спричинило появу низки нових прав, зокрема свободу пересування та обрання місця проживання на усій території ЄС [1, с. 21].

На ранніх етапах розвитку Європейського Союзу питання міграції розглядалося як сфера, що потребує співпраці на міждержавному рівні, а не як частина спільного законодавства. Відповідно до Маастрихтського договору, міграція відносилась до «третьої опори» діяльності ЄС, що означало, що регулювання цієї сфери переважно залишалось у компетенції держав-членів. Окрім того, договір не заперечував права урядів країн ЄС вживати заходів, необхідних для контролю над імміграцією з третіх країн, боротьби зі злочинністю та контрабандою.

Підписання Шенгенських угод у 1995 році стало важливим кроком на шляху до створення єдиного європейського міграційного простору. Усвідомлюючи потенційні ризики неконтрольованої міграції, європейські лідери уклали Амстердамський договір. Цей договір знаменував собою значний крок у централізації міграційної політики ЄС, надаючи інституціям ЄС повноваження приймати законодавчі акти, обов'язкові для держав-членів у цій сфері. Цю тенденцію було підтверджено та розширено Лісабонським договором 2007 року, який ще більше розширив компетенцію інституцій ЄС у питаннях міграційної політики [2].

У 2008 році Європейська комісія, провівши аналіз міграційної ситуації в ЄС, сформулювала ключові принципи міграційної політики Союзу. Ці принципи включали:

- створення чіткої та прозорої нормативної бази, що регулює легальну міграцію;
- забезпечення відповідності міграційних потоків потребам ринку праці держав-членів;
- взаємну довіру між країнами ЄС та справедливий розподіл відповідальності за прийняття та інтеграцію мігрантів [3].

Європейська Комісія окреслила ключові принципи міграційної політики ЄС, які ґрунтуються на трьох стовпах: провітання, солідарність та безпека. Ці принципи отримали деталізацію в Європейському пакті про імміграцію та притулок, де визначено п'ять пріоритетних напрямків:

- організована легальна міграція. Даний напрямок фокусується на впорядкованому процесі в'їзду та перебування мігрантів, ґрунтуючись на чітко визначених пріоритетах, потребах та можливостях кожної країни-члена. Інтеграція мігрантів до приймаючого суспільства є невід'ємною складовою цього процесу;
- боротьба з нелегальною міграцією спрямована на запобігання нелегальному в'їзду та перебуванню осіб на території ЄС, а також на ефективну систему повернення нелегальних мігрантів до країни походження або транзиту;
- вдосконалення прикордонного контролю. Цей напрямок передбачає посилення та модернізацію системи прикордонного контролю ЄС з метою запобігання нелегальній міграції та пов'язаних з нею загроз;
- розвиток європейської системи притулку. Даний напрямок має на меті створення гармонізованої та справедливої системи надання притулку в ЄС, яка гарантуватиме захист та підтримку особам, які рятуються від переслідувань або воєнних дій;
- поглиблення співпраці з країнами походження мігрантів (активна співпраця з країнами, від яких надходить найбільша кількість мігрантів, з метою стимулювання сталого розвитку та вирішення корінних причин міграції).

Важливо зазначити, що міграційна політика ЄС охоплює два основних аспекти: внутрішньоєвропейську міграцію та міграцію з третіх країн. У контексті запропонованої нами теми, розкриємо питання міграційної політики тих країн, що не входять до ЄС.

Регулювання легальної міграції з країн, що не входять до ЄС, ґрунтується на Директиві 2004/38/ЄС. Вона чітко окреслює низку прав, якими володіють робітники ЄС у контексті в'їзду та проживання в іншій державі-члені:

Ст. 4: Право вільно виїжджати з рідної держави-члена з метою працевлаштування в іншій державі-члені ЄС.

Ст. 5: Право безвізового в'їзду на територію іншої держави-члена ЄС за умови пред'явлення дійсного посвідчення особи або паспорта.

Ст. 6: Право на отримання дозволу на проживання в державі-члені за умови пред'явлення дійсного посвідчення особи або паспорта та документа, який підтверджує працевлаштування робітника в цій державі.

Директива також гарантує членам сімей робітника певні права, пов'язані з в'їздом та проживанням: члени сімей робітника мають право на отримання від держави

перебування дозволу на проживання разом з робітником (ст. 7), для отримання дозволу на проживання члени сімей робітника повинні пред'явити: документи, на підставі яких вони в'їхали до цієї держави; документи, що підтверджують їхні родинні стосунки з робітником; документи, що підтверджують стан їхнього утримання робітником (або факт попереднього проживання разом з робітником) (ст. 8) [4].

Європейський Союз на законодавчому рівні гарантує права мігрантів. Громадяни третіх країн, які мають дозвіл на проживання в одній із країн ЄС, мають право на вільне пересування та проживання на території інших держав-членів Євросоюзу. Окрім того, зрівняні соціальні та економічні права громадян та іммігрантів.

В ЄС питання нелегальної міграції, яка значно зросла в останні роки, набуло особливої гостроти. Для її регулювання на рівні Шенгенської зони діє комплекс договорів, зокрема Шенгенський кодекс охорони кордону 2006 року та Шенгенський візовий кодекс. Доповнюють цю систему директиви ЄС, такі як Директива проти незаконного переміщення мігрантів 2002 року, Директива щодо спільних стандартів та процедур повернення нелегальних мігрантів 2008 року та Директива щодо санкцій проти працедавців, які використовують працю нелегальних мігрантів 2009 року.

Концепція «безпечної третьої країни», що виникла у 90-ті роки, стала актуальним питанням у регулюванні міграції з третіх країн. Вона ґрунтується на ідеї, що особа, яка шукає притулку, може отримати захист та безпеку в іншій країні, окрім країни призначення. Цей підхід тісно пов'язаний з візовою політикою, адже країни прагнуть недопускати на свою територію нелегальних мігрантів, направляючи їх до «безпечних» третіх країн. Директива Ради ЄС 2005/85/ЄС від 01 грудня 2005 року вперше на правовому рівні визначила поняття «безпечної третьої країни». Згідно з цією Директивою, безпечною третьою країною вважається демократична держава, де, ґрунтуючись на правовій ситуації, застосуванні закону в рамках демократичної системи та загальних політичних обставин, можна довести відсутність: переслідування; катування; нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження чи покарання; загрози з причини невибіркового насильства в ситуаціях міжнародних або внутрішніх збройних конфліктів [5].

Незважаючи на наявність численних нормативно-правових актів ЄС, що регулюють легальну та нелегальну міграцію, значний контроль над міграційними процесами залишається за державами-членами. Це призводить до значної залежності міграційної політики від можливостей та потреб кожної окремої країни, що, в свою чергу, ускладнює та робить менш ефективною систему захисту кордонів ЄС від міграційних потоків.

Пропонуємо ознайомитись із міграцією та правовим статусом біженців з України. Вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року створило безпрецедентну гуманітарну кризу та призвело до масового переміщення українських громадян до Європейського Союзу. Зокрема, за даними офіційного сайту Європейської комісії українських біженців в Європі у період з 24 лютого 2022 по 16 квітня 2024:

- більше ніж 4.2 мільйони реєстрацій на тимчасовий захист в ЄС;
- 868 613 українських учнів вже інтегровано в шкільних системах країн ЄС;
- 49 520 українців попросили притулку в ЄС [6].

4 березня 2022 року Рада ЄС активувала Директиву про тимчасовий захист від 20 липня 2001 р. № 2001/55/ЄС, прийнявши Імплементативне рішення Ради ЄС 2022/382, встановлюючи існування масового напливу переміщених осіб, які залишають Україну внаслідок збройного конфлікту. Це надало українським біженцям, які рятуються

від війни, право на: проживання (право на проживання та пересування в будь-якій країні ЄС протягом одного року з можливістю продовження ще на два роки); житло (доступ до житла, включаючи соціальне житло та допомогу з орендою); медичне обслуговування (доступ до безкоштовного медичного обслуговування на тому ж рівні, що й громадяни країни перебування); доступ до ринку праці (право на працевлаштування та доступ до освітніх та професійних програм); освіта (доступ до освіти для дітей на рівні з громадянами країни перебування) [7].

Зокрема, Директива не поширюється на Данію, хоча вона є членом ЄС та на європейські країни, які не є членами ЄС – Сербія, Чорногорія, Албанія, Македонія, Боснія та Герцеговина, Норвегія, Ісландія, Швейцарія, Велика Британія (але у багатьох створено схожий режим).

Особи, які отримали тимчасовий захист, можуть вільно пересуватися не тільки між країнами ЄС, але в межах Шенгенської зони. Проте Кіпр, Болгарія, Ірландія, Румунія – країни ЄС, які не входять до Шенгенської зони (при виїзді проходять ще раз паспортний контроль, не видають Шенгенські візи).

Тимчасовий захист виступає як надзвичайний механізм, що застосовується у випадку масового напливу людей. Його мета полягає в негайному та колективному (без розгляду індивідуальних справ) забезпеченні захисту особам, які були змушені покинути свою країну проживання через надзвичайні обставини. Згідно з Рекомендаціями Комісії ЄС щодо впровадження тимчасового захисту у зв'язку з масовим переміщенням людей, які рятуються від війни в Україні, держави-члени ЄС також мають можливість розширити дію цих рекомендацій на інші категорії осіб. Це може стосуватися, зокрема, громадян третіх країн, які легально проживали в Україні та не мають можливості безпечно повернутися до своїх країн походження. Окрім того, Рекомендації поширюються на українських громадян, які: виїхали з України незадовго до 24 лютого 2022 року; перебували на території Європейського Союзу безпосередньо перед цією датою, наприклад, з робочих чи особистих причин [8].

Відповідно до Розпорядження Ради ЄС від 4 березня 2022 року щодо тимчасового захисту, негайний захист надається переміщеним особам. Національні органи влади держави-члена ЄС, де знаходиться особа, повинні повідомити їй про право на тимчасовий захист. Якщо людина бажає скористатися цим правом, вона має звернутися до цих органів для отримання дозволу на проживання з тимчасовим захистом. Важливо зазначити, що Розпорядження Ради ЄС не встановлює чітких процедур отримання тимчасового захисту, адже кожна держава-член ЄС має право самостійно визначати деталі цього процесу.

Тимчасовий захист надавався до 4 березня 2023 року. Причини для його надання не зникли, він автоматично був продовжений двічі по 6 місяців (до 4 березня 2024 року). У випадку, якщо причини тимчасового захисту збереглися й надалі, Європейська комісія запропонувала Раді ЄС продовжити його ще на один рік (до 4 березня 2025 року).

Окрім тимчасового захисту, з 2017 року діє безвізовий в'їзд до Шенгенської зони для громадян України. Українці, які виїхали за кордон, через візну можуть обрати також інший правовий режим для їх перебування: перебування у статусі туриста (на 90 календарних днів, без права праці, без будь-яких соціальних чи фінансових підтримок); подати документи для отримання статусу біженця (це необхідно зробити негайно в першій країні, в якій особа залишилася після виїзду з території України, бо процедура очікування відповідного рішення може тривати більше шести місяців. У заявника забирають паспорт, змушують залишатися в певній країні до отримання статусу) [9].

Основні права громадян України, які проживають в ЄС, ґрунтуються на двох ключових документах: на Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод

(міжнародний договір, підписаний у 1950 році, гарантує широкий спектр прав, включаючи право на життя, свободу та особисту безпеку, свободу слова, свободу релігії та право на справедливий суд) та на Хартії Європейського Союзу про основні права (була прийнята у 2000 році та набула чинності у 2009 році, доповнює та розширює захист прав людини, закріплений у Конвенції). Хартія застосовується до всіх інституцій та органів ЄС, а також до держав-членів, коли вони діють у сфері застосування права ЄС).

Зокрема, уряд Італійської Республіки, оперативно створив й успішно застосував нормативну базу, завдяки якій громадяни України мають право на: житло, навчання, роботу, соціальне забезпечення, лікування, ведення бізнесу, деякі безоплатні послуги (транспорт, паркування, відвідування культурних заходів, музеїв).

Постановою Ради Міністрів від 28 лютого 2022 року (далі – постанова), (опублікованою в Офіційному віснику № 58 від 10 березня 2022 року) до 31 грудня 2022 року було оголошено надзвичайний стан загальнодержавного значення у зв'язку з необхідністю забезпечити допомогу українському населенню на національній території внаслідок серйозної міжнародної кризи [10].

Для задоволення надзвичайних потреб, пов'язаних із прийомом громадян України, наступним указом-законом № 16 2022 року було дозволено активацію ще 3000 робочих місць у Системі прийому та інтеграції (SAI), якою керують місцеві органи влади. Крім того, резерв місць (загалом 5000) Системи прийому та інтеграції (SAI), які вже передбачені та фінансуються для афганських громадян, було розширено й на біженців з України [11].

Розпорядженням про цивільний захист 881, прийнятим 29 березня 2022 року, було визначено форми та організаційні методи нового масового прийому, передбаченого Законодавчим указом 21/22. За цим розпорядженням особам які звертаються за тимчасовим захистом і знайшли самостійне житло, також визнається прожитковий внесок у розмірі 300 євро на місяць на душу населення та, за наявності неповнолітніх, додатковий щомісячний внесок у розмірі 150 євро за кожну дитину віком до 18 років [12].

Постанова також зазначає, що особи, які отримують тимчасовий захист, вважаються громадянами Італії для цілей доступу до Національної служби охорони здоров'я. Під час подання заявки на отримання дозволу на проживання з метою тимчасового захисту, податковий код буде видано заявнику головним управлінням поліції відповідно до процедури, яка вже передбачена для заявників на міжнародний захист і яка дозволить автоматично ідентифікувати заявника як одержувача охорони здоров'я [10].

Впровадження тимчасового захисту стало безпрецедентним кроком з боку ЄС, який продемонстрував солідарність з Україною та її громадянами. Цей механізм надав українським біженцям необхідну підтримку та захист у складний час. Однак важливо зазначити, що процес впровадження тимчасового захисту не був без проблем. Деякі країни ЄС зіткнулися з викликами, пов'язаними з розміщенням та інтеграцією великої кількості біженців.

Виклики для ЄС пов'язані з нелегальною міграцією. Хоча війна в Україні й далі є головним міграційним викликом для Європи, не слід забувати про зростання міграційного тиску на південних кордонах ЄС. Останнім часом спостерігається значне збільшення кількості шукачів притулку з Сирії, Афганістану, Пакистану та Єгипту, а також зростання кількості нелегальних перетинів кордону. Станом на жовтень 2024 року Європейське агентство з охорони кордонів ЄС Frontex зафіксувало близько 280 000 нелегальних перетинів кордону. Це на 77% більше, ніж у 2021 році, і найвищий показник з часів піку «міграційної кризи» 2015–2016 років [10].

Згідно з аналітикою ризиків Frontex, міграційний тиск на Європу буде й надалі зростати до 2032 року. «Поточні міграційні кризи та кризи біженців на південних і східних кордонах ЄС свідчать про те, що ЄС, ймовірно, зіткнеться з ще більшою кількістю таких подій у майбутньому», – йдеться в документі. Frontex пояснює, що це пов'язано з поєднанням складних геополітичних факторів, проблем безпеки та тенденцій до посилення конфліктів у багатополарному світі, які призведуть до значних потрясінь у багатьох регіонах та країнах. Враховуючи, що міграційні потоки становлять серйозну загрозу безпеці зовнішніх кордонів Європи, Frontex пропонує комплексний план дій з посилення їх охорони [13].

Отже, Європейський Союз протягом багатьох років стикався з викликами міграції, як з боку громадян ЄС,

так і з-за його меж. У відповідь на це було розроблено комплексну політику, спрямовану на регулювання міграційних потоків, захист кордонів та надання підтримки мігрантам.

Вторгнення РФ в Україну призвело до масового переміщення українських громадян до ЄС. У рамках відповіді ЄС активував Директиву про тимчасовий захист, надаючи українцям право на проживання, роботу, освіту та медичне обслуговування.

Незважаючи на зусилля ЄС, міграція залишається складним викликом. Зростання міграційного тиску на південних кордонах ЄС, а також загрози безпеці, пов'язані з нелегальною міграцією, вимагають постійного вдосконалення та адаптації міграційної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Population and Migration in the European Union. Ed. by P. Rees. J. Stillwell, A. Convey, M. Kupiszewski. Chichester: John Wiley and Sons. 1996. p. 313.
2. Шамраєва В. М. Основні етапи формування спільної міграційної політики ЄС. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2009-1/zmist/R_2/Shamraeva.pdf
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Common Immigration Policy for Europe: Principles, actions and tools (COM(2008) 359 final). URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0359:FIN:EN:PDF>
4. Council Directive 2003/86/EC of 22 September 2003 on the right to family reunification. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32003L0086>
5. Council Directive 2005/85/EC of 1 December 2005 on minimum standards on procedure in Member States for granting and withdrawing refugee status. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32005L0085>
6. An official website of the European Union. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-refugees-ukraine_uk
7. Імплементативне рішення Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року що встановлює наявність масового напливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та запроваджує тимчасовий захист. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XoZzuVmq3MuC1vAs6VgrvRZKBvc9h4U/view>
8. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj>
9. Кібенко О. Правові режими надання тимчасового захисту українцям у різних країнах. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme-pres-centr/news/1263586/>
10. DELIBERA DEL CONSIGLIO DEI MINISTRI 28 febbraio 2022 Dichiarazione dello stato di emergenza in relazione all'esigenza di assicurare soccorso ed assistenza alla popolazione ucraina sul territorio nazionale in conseguenza della grave crisi internazionale in atto. (22A01599) (GU Serie Generale n. 58 del 10-03-2022). URL: <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2022/03/10/22A01599/sg>
11. DECRETO-LEGGE 28 febbraio 2022, n. 16 Ulteriori misure urgenti per la crisi in Ucraina. (22G00025) URL: <https://www.normattiva.it/eli/id/2022/02/28/22G00025/ORIGINAL>
12. PRESIDENZA DEL CONSIGLIO DEI MINISTRI DIPARTIMENTO DELLA PROTEZIONE CIVILE ORDINANZA 29 marzo 2022 Ulteriori disposizioni urgenti di protezione civile per assicurare, sul territorio nazionale, l'accoglienza, il soccorso e l'assistenza alla popolazione in conseguenza degli accadimenti in atto nel territorio dell'Ucraina. (Ordinanza n. 881). (22A02151) (GU Serie Generale n.77 del 01-04-2022) URL: <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2022/04/01/22A02151/sg>
13. Frontex, the European Border and Coast Guard Agency, supports EU Member States and Schengen-associated countries in the management of the EU's external borders and the fight against cross-border crime. URL: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>